

Hvor er sprogskolen på vej hen?

Jens Skovholm

Cand. mag. i dansk og historie.
Daglig leder af Flygtningehjælpens konsulent- og kursusvirksomhed. Tidligere undervisningskonsulent for Dansk Flygtningehjælps sprogskoler.

I løbet af de sidste 10-15 år er der opstået en helt ny institutionstype i Danmark - Sprogskolen. Selvom institutionen stadig er ung, har den haft en hektisk historie fra anarki til et meget gennemstruktureret system. I 1986 blev undervisningen af voksne indvandrere løsgjort fra fritidsloven. Omtrent samtidig var Dansk Flygtningehjælp gået i gang med det ganske ambitiøse projekt at strømline indholdet i den såkaldte undervisningsmodel. Lærere fra hele landet deltog i udformningen af indholds- og niveaubeskrivelser af de tre trin i modellen. Man startede med at udvikle basis 1, fortsatte med den såkaldte overbygningsundervisning og sluttede af med det lange seje træk midt i mellem, basis 2. Lidt forskudt kom de tilsvarende beskrivelser for alfabetiseringundervisningen. Til slut indførte man et testsystem, som for

mange med rod i fritidslov og folkeoplysning blev opfattet som en forbrydelse mod selveste Grundtvigs ånd.

Med en ny institution blev der også behov for fagligt og ansættelsesmæssigt ordnede forhold for den nye erhvervsgruppe, sproglærerne, hvilket også kom på plads. Ministeriet begyndte at spille en større rolle for udviklingen af landsdækkende standarder. Samtidig gik amterne, som betalte gildet, mere aktivt ind i institutionsopbygningen, bl.a. ved i en del amter at gå ind i den konkrete udformning af undervisningsmodellen. Flygtningehjælpens model blev til de enkelte amters modeller. Basis-niveauerne blev omdøbt til trin eller grund-niveauer, og amterne overtog testarbejdet.

Og her har vi så sprogskolen. En fast

institution i det danske samfund, spredt over hele landet med faste kontakter til kommuner, integrationskontorer, AMU-skoler, VUC-kurser, erhvervsskoler og gymnasier. Og helt centralt placeret i integrationsdebatten, der ikke er blevet mindre med tiden. Men hvor er sprogskolen på vej hen?

Samfundets forskelligartede krav

Ligesom der i integrationsdebatten stilles mange forskellige og upræcise krav til indvandreres og flygtninges integration, stilles der fra sprogskolens vidt-forgrenede omgivelser også mange forskellige og upræcise krav til sprogskolen. Krav som ikke alle kan opfyldes af sprogskolen alene, men som den alligevel må tage op i drøftelserne af den nødvendige videreudvikling af skolens arbejde.

Samfundets krav til sprogskolerne bevæger sig fra ønsket om en mere effektiv sprogindlæring, over øget fokus på de uskevne regler i samfundet, til en mere målrettet forberedelse til arbejdsmarkedet. - Forskellige målsætninger som man i øvrigt gerne ser understøttet af organisatoriske løsninger, som indebærer aktivering eller heldagsforløb, hvor danskundervisningen er en del af et større forløb, og evt. underlagt bredere målsætninger end blot det at lære dansk.

I den socialpolitiske debat har det i snart mange år lydt, at aktivering er tidens svar på ledighed og sociale problemer. På indvandrer- og flygtningeområdet udmøntes denne parole som regel i ønsket om de nævnte kombina-

tionsforløb, som stiller store krav til sprogskolernes holdsætning og skemalægning. Sprogskolerne vægrer ofte for sig med teknisk-administrative argumenter og slår amtets tegn for sig: *„Amtet stiller krav om visitation i henhold til niveaumodellen“*. Set fra kommuners og integrationskontorers side virker sprogskolernes argumenter som modvilje, og derfor bliver omgivelsernes ønsker ofte formuleret som stive krav, der på forhånd ødelægger samarbejdsrelationen!

Uanset at man kan stille spørgsmålstegn ved aktiveringsredskabet som det altdominerende svar på alle sociale problemer, er der ingen tvivl om, at der er behov for en tidligere og mere effektiv erhvervsforberedende indsats, som kan medvirke til at flygtninge lettere kan finde vej ind på det danske arbejdsmarked. De senere års gunstigere beskæftigelsesudvikling - og måske også en mere positiv holdning blandt danskere til de bosniske flygtninge - har gjort det mere sandsynligt, at en sådan strategi vil have en effekt. Men det kræver pædagogiske, indholdsmæssige og administrative ændringer i en sprogskolestruktur, som er skabt under en lavkonjunktur, hvor flygtningene stort set ingen adgang havde til arbejdsmarkedet.

En opprioritering af den erhvervsforberedende indsats betyder nemlig at der på samme tid vil skulle fungere forskellige målsætninger - en sproglig og en erhvervstrænende. Dette vil sætte de hidtidige organisationsmekanismer i sprogskolen på en prøve. Enten skal man opretholde den kendte ni-

veaudeling samtidig med, at man i en anden holdsætning på andre tidspunkter af dagen gennemfører erhvervstrærende forløb i andre institutioner i et tæt samarbejde med sprogskolen, eller også skal man tilrettelægge mere integrerede forløb, hvor den rene niveauopdelte sproglige målsætning ikke kan fastholdes som den altdominerende.

Ganske vist har sprogskolerne i stort omfang sagligheden på deres side, i den forstand, at de kan henvise til teori, undersøgelser og ikke mindst erfaring vedr. sproginlæring, men samtidig må skolerne også indse, at integrationsdiskussionen er blevet en så manifest del af dagens Danmark, at de må tage de øvrige integrationsinteresser med på råd i undervisnings-tilrettelæggelsen. - Ikke mindst fordi det er indlæringen uden for sprogskolen, der halter mest.

Kan man ikke knække resultatkurven for indvandrere og flygtninge på det danske arbejdsmarked nu, vil det få stor betydning for ikke blot indvandrere og flygtninge i Danmark, men også for den generelle udvikling i det danske samfund. Derfor må sprogskolen som ansvarlig samfundsinstitution i højere grad være fleksibel med de skematekniske løsninger, som gør kombinationsforløb mulige, og den må også være klar til at holdsætte ud fra andre kriterier end de rent sproglige, når der skal gennemføres mere fagligt orienterede træningsforløb med supplerende danskundervisning.

Dette stiller selvsagt også pædagogiske og faglige krav til undervisningstilret-

telæggelsen, til en undervisningsmodel såvel som til den konkrete udmøntning i klasseværelset.

Kursisternes forskelligartede behov og interesser

Ganske paradoksalt er vi havnet i en situation, hvor den undervisningsmodel, som blev kæmpet igennem på trods af megen modstand, nu i visse tilfælde er en hindring for nyudvikling. Bemærk jeg skriver i visse tilfælde, fordi jeg ikke er i tvivl om, at niveaumodellen som grundmodel stadig er fornuftig og progressiv, men jeg så altså også gerne forsøgsundervisning, der udfordrer strukturen under henvisning til de udfordringer integrationsområdet i dag står over for.

I den sammenhæng er det påfaldende så forvaltningsrettet undervisningsmodellen i dag er blevet. Niveaumodellen er - suppleret med fremmøderegistrering og testsystem - blevet et velegnet middel for amterne til at vurdere, om eleverne har ret til mere eller mindre undervisning. Og det er ikke mindst påfaldende, at lærernes rimelige kamp for ordnede ansættelsesforhold har understøttet denne forvaltningsmæssige logik, således at amter og lærernes organisation i dag har samme konforme opfattelse af undervisningen. - Forbrødring mellem arbejdsgivere og arbejdstagere?

Men hvor er så eleverne blandt alle disse interessenter? - Ja deres interesser er selvfølgelig lige så mangesidede som antallet af elever: Nogle ønsker et effektivt undervisningssystem med frit

valg af forskellige indlæringsprincipper, andre ønsker sig „tilbage til folkeoplysningen“, hvor det sociale element spiller en stor rolle, og atter andre ønsker et stærkt erhvervsforberedende element.

Egentlig er det ganske sigende, at den frihed, der er i loven, er en frihed for amterne til at vælge, hvem der skal stå for undervisningen i det pågældende amt, og hvilke elever der skal gå på hvilke skoler. Friheden er ikke elevernes til at vælge en skole og en pædagogik, som passer den enkelte. I alle andre skolesystemer er der frit skolevalg. Og generelt i samfundet er der fokus på „brugeren“ og på brugerindflydelse.

Jeg ser altså sprogskolen som en institution, som påny skal ud i et fagligt og organisatorisk udviklingsforløb, som dels skal matche de ændrede samfundsmæssige krav, og som dels skal indrette sig på en større brugerindflydelse og brugernes frie valg. Vejen frem hedder fleksibilitet. Indtil videre har vi fået skabt standardiseringen, men yderligere fleksibilitet er påkrævet. Jeg tror at vi om få år vil se meget mere nuancerede undervisningstilbud og forhåbentligt også mere forskellige sprogskoler som eleverne kan vælge imellem.

Det bliver aldrig kedeligt at være sproglærer!

Med andre ord

Jeg ved, og jeg tror, at mange af 2. generationsindvanderne vil være enig med mig, når jeg vil vove den påstand, at det ikke „bare“ er et spørgsmål om integration i det danske samfund, men et spørgsmål om at integrere sin egen baggrund og kultur ind i det danske, og få de 2 ting til at harmonere sammen og skabe ligevægt.

Hvordan skulle vi kunne dette, hvis modersmålsundervisningen bliver afskaffet?

Vores forældre er ikke kvalificeret til at hjælpe os med at lære vores egen baggrund og kultur at kende - i hvert fald ikke på samme måde, som de uddannede lærere er.

af Emine Yasar

Med andre ord

Man har så travlt med at snakke OM etniske minoriteter i stedet for at snakke MED dem.

af Emine Yasar